

A' ROMAI CSÁZÁRSÁG AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Kedden 6. Szeptemberben 1791.

Bétsi Tudósítások.

A' F. Császár *Therésia* Városlán kereltül, Aug. 28 dikán étzaka Prágába izerentsésen vizliza érkezett *Pilnitzből*. Nam sokkal az előtt a' Szakszoniai *Antal* Herceg-is kedves fő Herceg Alszoneyával Prágába érkezett. — F. Urunk 30 dikán Prágához nem melzize *Liebenbe* ment, a' hová az nap váratik vala F. Királynénk a' maga kedves útozói val edgyütt; 31 dikén pedig meg esék a' pompás Királyi bé menetel Prágába. Erről és a' Koronázás pompájáról ez után. — — Fels. Urunk egy Aug. 25-dikén költ F. Rendelése szertül a' Nádmez listet — az az a' meg örlött Nádmezet a' közönséges vele élésre bé hozni meg engedte; és a' süveges Nádmezet-is, a' *Triestit* és *Fiumeit*, 1. Novembertől fogva igen kevés harmadodra határozta. — — A' F. Cs. Királyi Internuntzius mellett lévő *Talmát*

Thimoni Ur a' 4-dik Augustusban alá-irt Török béke-ségnek Leveleivel ide Bétsbe Aug. 20-dikén meg-érkezett vala; mellynek tzeremonias és pompás ál-tal tserélése már Aug. 23-dikán meg-esett — tehát tsalhatatlan a' Békesség. — Már a' *Jordis* Serge ki-indult *Belgrádból* Buda felé, és itt kap további parantsolatot. — Ugy haljuk, hogy a' Gr. *Eszterházy* Imre Húfzár Serge, mely most a' *Prágai* szol-gálatot teszi, Ketskemét tállyékára fogna jöni Tseh Országból.

Ugy beszélnek Bétsben, hogy a' *Pilnitsi* tanáts-kozásban a' Tseh Királyok dolgáról is szó lett vol-na, és a' mi Kedv. Korona Hertzegünk *Ferontz* ezen Királyságra meg-határozottatott legyen. — Az a' hire, hogy a' nem régiben meg-halálozott nagy Ha-zafi Gr. *Károly* Ur ö Exja a' maga Udvari Papjára nézve olly rendelést tett volna, hogy a' mint ma-gának fog tettzeni, akár egy Klastromban 200 frt. fizetéssel éljen hóltig, akár azon Uradalmában, mellyben jobban tettzeni fog lakni, hóltig minden szükséges dolgok ki-szolgáltatásának számára. —

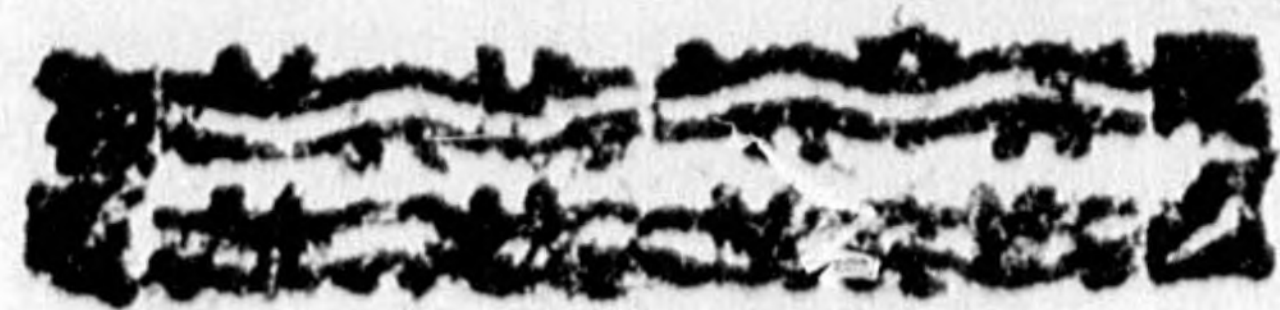
— — *Béts* Városának Ökrökkel való tartását, mellyet eddig a' F. Ts. Királyi *Erarium* szolgáltat vala-ki, Gr. *Frisz* és *Kompániója* fogja 6 esztendőök alatt folytatni; azért a' Hazabéli Ökörrel kereske-dők itt jelenthetik ennekutánna magokat. — F. Urunk a' *Belgiumban* fekvő *Latour* Draganyos Sei-gét *Svaliszé* Regementé tette, és azt erősítik, hogy a' Tseh Koronázás után a' *Koburg* Draganyos Serge mégyen *Belgiumba*, és ott marad. — Sept. 3-di-kán meg-halálozott Buda Vára Komendánsa Gene-rálmájos Gr. *Berlendis* Ur. — Pest mellett egy Nemes jószág vagyon örökösön el-adó félben, mely-nek esztendei jövedelme 4500 Rforintra mégyen; a' ki ezt meg-akarja kész pénzel venni, a' Budai Uj-ságirónál jelentse magát.

Lengyel Országának *Rava* nevü Városotskájában 12 mértföldnyire *Varsottól* a' minapában történt, hogy egy *Vilke* nevezetü *Paukariusnak* özvegye *Varsoból* apró gyermekei számára, kik között a' nagyobbik egy 8 esztendős leányka vélt, valam-lyenbat i

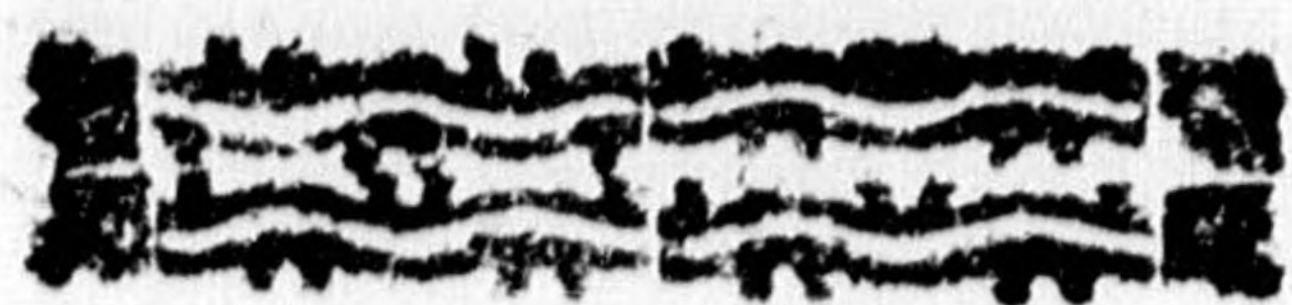
bubát viitt magával haza. A' gyermekek ártatlan játékok közben a' nyakába függesztették a' bubájoknak a' *Mária* rézre metzett képét; mellyet egy all-tiszt meg-szemlélván, bé-vádóllya a' Patikárius-nét, kit a' Tanács fejének el-vezetésére ítél. A' *Varsovi Dissidensek Consistoriumának* fülében megyen a' dolog, kik könyörgő Levelekkel a' Királyhoz és a' Kormány-székhez folyamodván, az Aszszonynak életét meg-tartották. A' *Ravai* Tanács kéntelenítetvén az Aszszont feje vétele aloll fel szabadítani, következő-képpen változtatta ítélet tételét — *1-ben* Hogy a' gyermekek vesztőzetsenek-meg; ez véghez is ment, úgy hogy az egyik gyermek, miatta erősen meg betegedett. — *2-szor* Hogy a' buba Hóhérnak keze által közönséges helyen éget-tessék-meg; ez is véghez ment Aug. 9 dikén. — — Már ezen történet nem lett volna a' régibb időkben ujjság: de a' mái meg-világosodott időben és egy ki-pallérozódott Nemzet közt, még igen is nem vélt ujjság. Ugyan mit véthettek ezen jobb és bal kezeik között különbséget tenni nem tudó gyermekek együgyü játékokkal *Máriának*! — Az ilyen Tanácsért immátkozott a' Krillus, midőn e' képpen szollott vólt: *Uram bocsásd-meg nékik, mert nem tudják mit tsolekesznek!*

Néhai N. Mált. Gróf *Károly Antal* ö *Kegy. ge'* Testamentomából, ide iktatjuk a' *Gr. Károlyi Josef* ö *Ngát* tárgyazó atyai hagyásokat, mind magyar, mind deák nyelven. (A' Testamentom, deákul vagyon fel-téve). Magyarul így vagyon: — „A' Fiamat, Gróf *Károlyi Josefet*, ö *Sz. Tsász. és Királyi Apolloli Felségének Kamarálsát*, mindenekben valóságos Örökösömmé, és törvényes Successorom-má telzem; 's atyai módon, — kérem, és intem, hogy illel eránt tiszteletet, az *Austriai Ház* eránt hivséget, a' *Haza* eránt szeretetet, életben maradt *Anyja* eránt engedelmességet, mindenek eránt végtére betsületet mutalson; azon *Keresztényi* virtusokat, mellyeket sarkallatosoknak neveznek, 's fő-kép' az igazságot, melly minden virtusokat magában foglal, követni igyekezzen; a' *Római Katholi-*

ka Anyaszentegyházat, mint Anyát tisztelni meg ne szünnyön, 's ne szenvedje azt még tsak tréfából-is sértégetoi. Ezen kívül, soha se kívánjon a' költsön adással nyerekedni; mert költsön adni, keresztényi munka, de abból igaz fundamentom nélkül valamit venni bé, usorások' dolga. A' szegények és szükölködők eránt való adakozóságot végtére, mellyet emlékezetben hagyott a' Szent Irás *Tobiás* feől, igen nagyon szivére kötöm. Ha ezen virtusokat gyakorollya: úgy még a' maradékán is Isten' áldása fog lenni; mellyet hogy adjon ő nékie a' jó és nagy Isten a' maga végetlen jósága szerint, kérem is buzgóan; 's egyfzersmind önnön Atyai áldasomat is adom nékie utóljára, az Atyának, és a' Fiúnak, és a' Szent Léleknek nevében, Amen. " Déákul így következik. — „ *Filium meum Josephum Comitem Károlyi, S. C. et R. Ap. Mattis Camerarium. in omnibus meum verum Hæredem, et legitimum Successorem constituo; paternæque*

*Mortor, et moneo, ut Religionem erga Deum, fidelitatem erga Domum Austriacam, pietatem in Patriam, submissionem erga superstitem Matrem suam, reverentiam denique erga omnes exhibere; christianas illas virtutes, quas Cardinales vocant, ac præprimis justitiam, omnes virtutes in se complectentem sectari studeat; Romano Catholicam Ecclesiam tanquam Matrem venerari non desistat, eidemque ne joco quædam insultari sustineat. Meminerit præterea ex mutuo nihil unquam sperare, dare etenim mutuum, opus christianum est, inde vero quidpiam accipere sine justo titulo, usurariorum. Illam denique in pauperes, et egenos munificentiam, quam de *Tobia* sacrae Literae memoriae prodiderunt, a me sibi dictam, et impensius commendatam putet. His virtutum exercitiis, benedictionem divinam etiam in posteris habiturus; quam ut Deus optimus maximus pro infinita bonitate sua ipsi largiri velit, id et precor ardentissime, et paternam ei benedictionem meam in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, hisce supremum impertior, Amen. "*

Külső Országot illető dolgok.

Azoknak számára, kik a' Frantzia Királyt és Királyi Familiát futásában meg gátolták, következő jutalmakat rendelt a' Nemzeti gyűlés, u. m. a' Királyra réa esmert *Drouet* nevezetű Postamesternek, kit az Ujjság irók többnyire nem igazán — gyilkoson meg ölettetettnek lenni ki hirleltének, 30-ezer Livrákat, *Varenes* Várofsának pedig 2 ágyu- és egy Zászlót, mellyen illeyen fellyül való szovak olvastatnak: *A' háládatos Haza, Varenes Városának.* Mindenik Nemzeti Gárda továbbá ezen Városban egy Flintát és Szabját kapott jutalomúl.

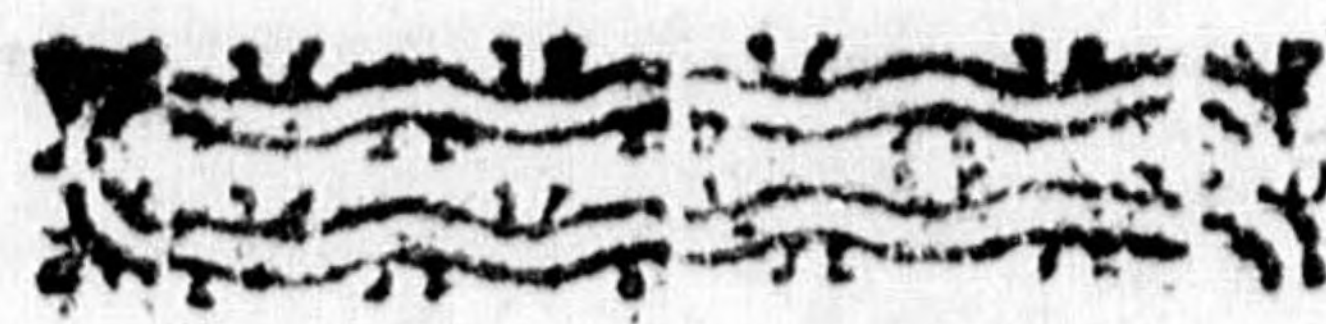
Nagyon röviden jöttek a' jövendőt előre tudni kívánó Politikusok a' Frantzia Revoluzioval. Még tsak álmodni sem tudnak felölle, mi lehessen ezen nagy változásnak vége. Némellyek tellyességgel nem akarják hinni, hogy a' több Koronás fejek okot tanálhassanak arra, hogy magokat ezen dologba belé elegyíthessék, és a' Frantzia nép' tzéllýának ellene állhassanak, sőt némellyek azt is kérdésbe hozzák, hogy vallyon akarnának e' ennek ellene állani? Mások ismét — kivált midőn látták, hogy *Pilnitzben*, a' Tsászárnak, a' Pruszszus Királynak, és a' Saxoniai Válofztó Fejedelemnek öszve-jöveteleiben az *Artésiai* Gróf is meg-jelent légyen — semmit is kételkedni azon nem akarnak, hogy ezen Fejedelmek és az ezekkel szövetségeseek, éppen olyan módon, valamint *Lüttikhet* és *Austriai Belgiumot* leültették, Frantzia Országot is leültetni ne akarnák. Mi leg-bőltsebben tselekezünk, ha ezen dologról való ítélet-tételünket még vagy 14 napokig ki nem mondjuk. A' közönséges Ujjság Levelekben egy jelentő Levél kering, melly *Pádvából* küldettevén *Lüttikhbe*, innen tsúszott-bé a' közönséges Levelekbe. — — Ezen jelentő levélről azt tartják, hogy ezt, a' mi *Tsászárunknak*, az *Orosz Tsászárnénak*, a' *Pruszszus*, *Svéd*, *Spanyol*, *Anglus*, *Sárdiniai* és *Neápolisi Királyoknak* 's *Pápának* *Ministerei*, az ő Uraiknak neveken tették volna Fran-
tzia

tzia Ország iránt közönségsé. A' Levélnek rövid summája ennyiben határozódik: — „ A' neveiket alább feljegyzett Ministerek a' magok Uraiknak nevekben jelentik: hogy minekutánna a' Frantziának Királya, Párisból való titkos elmenetele által nyilvánvalóvá tette azt, hogy a' Nemzeti-gyűlés Dekretomainak helybehagyására szabad-akarattyan és lelki esmérten való erőszak tétel által vétettetett; minekutánna a' Királynak, Királynénak 's a' t. forma szerint való árestáltatások, az Ország' igen hatalmasá vált része iránt méltó félelmet gerjesztettnek: azóltától fogvást nem titkolhatták a' nevezett Fejedelmek is elvégzett szándékaikat, mellyeket ő nékik a' magok Koronáiknak ditsősége, vérség béli egybeköttetetések, a' közönséges rend, és Európának tsendességben való fenn-tarthatása sinor mértékül szabnak elejekbe; ezek szerint közönségesen kihirdettetik — 1-szor) Hogy ők a' leg-keresztényebb Királynak (a' Frantziák Királyának) ügyét, úgy nézik mint a' tulajdon magokét; hogy ők ezen Fejedelemnek és Familiájának haladatlanul szabadságba való helyheztetését kívánnyák; hogy ennek szabados menetel engedtsék oda, a' hová magának tétzeni fog, 's végre; hogy ezen Kir. Személyeknek az a' meg-bánthatatlanság, tisztelet és ditsőség tulajdonittasék, mellyel minden népeket a' magok Fejedelmekkel, a' Természeti és Nemzeti Törvények öszve kaptoltanak. — 2-szor) Hogy ők magokat a' Király', Királyné, és a' Királyi Familia' mindenik tagjának bátorsága, személye és ditsősége ellen eső minden némü mérészségeknek, a' leg-szembe tűnőbb módon való meg-boszfzullására öszve tsatolni fogják, végre — 3-szor) Hogy Frantzia Országának semmi Constitutio-béli Törvényeit, a' mellyeket a' Király, tellyes szabadságban lévén, meg nem erősített, meg-ismérni nem fogják. Továbbá, hogy minden erejeket meg-egyező akarattal arra fordítani, hogy ezen közönséges hatalommal való botránkoztató vizsgálást, mint egy támodás tzi-merét, és igen veszedelmes példát le-nyomozhas-
sák,

sák, el-nem mulattyák. „ — Ezen jelentő-levél' valóságos szerzője és tzeilya felől csak a' jövendő tehet bennünket bizonyosokká. Most sokak a' gondolatok iránta. Azt, hogy költemény volna, talám csak nem gyanithattuk. — Frantzia Országban ennek-utánna csak a' Korona örökösse fog *Printz-nck* neveztetni. — A' Király addig-is, mig a' Constitutio a' meg-erősítés végett elejébe terjesztettnék előre ki-kötöttnék lenni moodattatik; hogy a' Püspököknek, Biráknak ki-nevezése, és a' bünösöknek meg-kegyelmezhető jus nálla hagyattásék; hogy a' maga fiját tulajdon tettése szerint nevelhesse; hogy a' régi Polgármesteri (*Pairi*) méltóság és a' Ritte-
rek Rendjei ismét fel-vételésenek; és hogy végre a' Polgári hit el-töröltésék. — *Következik a' Constitutio III-dik Titulusának folytatása. — Harmadik Rész. A' Törvény-hozó Hatalomnak gyakorlásáról.*

A.) *Ofztály.* A' Törvény-hozó Nemzeti-gyűlésnek tellyes hatalma és foglalatosága! — —
a.) A' Constitutio e' következendő tellyes hatalmakat és foglalatoságokat bizza ki-rekesztölög a' Törvény-hozó Testre. — 1.) A' Törvényeknek tanáts-lását és meg-határozását; melly szerint a' Király csak egyedül a' Törvény-hozó Testet hívhattya ez vagy más dolognak meg-fontolására. — 2.) Valamelly közönséges költségnék meg-engedését. 3.) A' közönséges adónak, ennek tulajdonságának, mennyiségének és fel-szedése módjának meg-határozását. 4.) Ennek a' Departmánásokra való ki ofztását; az arra való vigyázatot és számolást, hogy az adó minémü végekre fordítódott. 5.) Közönséges hivataloknak fel-állittását és el-törölését. 6.) A' Pénzek mennyiségének, verettetésének és nevének meghatározását. 7.) Az idegen Sergeknek a' Frantzia földekre és ki-kötő helyekbe való bé-botsáttatását vagy ki-rekesztését. 8.) A' szározon és vizen való Frantzia Sergek számának, fizetésének, Tiszt-yeinek 's több ehez tartozó dolgoknak, a' Király által tétetett jelentéshez képpeft való meg-határozását.

sát. 9.) A' Nemzeti jószágok gondviselésének vagy el-adásának ki rendelését. 10.) A' Ministerek és a Executiva Hatalom' főbb szolgálai számolásának sűr- gesét. 11.) Azoknak, kik a' Status és köz-békesség ellen való pártoskodásaik által, magokat bünyösé tették a' Nemzeti-gyűlés Törvény-széke elejébe va- ló idézését. 12.) A' Hazának tett szolgálatért a- dattató személyes meg ismértető jelek' ki osztogat- tatása' Reguláinak meg- határozását. A' Nemzeti Törvény-hozó gyűlésnek adja végezetre a' Constitutió 13.) azt a' just, hogy a' nagy embereknek érdemielt tiszteleteket, örök emlékezetül, halálok után meg- adattassa. — — b.) Háboru tsak a' Törvény-hozó Testnek, a' Király forma szerint való és szükséges előre tett jelentéséhez képpelt hozatott és tölle is meg- erősítettett Dekretoma által határozottathatik- meg. Ha ellenséges dolgok kezdődni tanálnának, ha valamelly frigyest fegyverrel kellene segíteni, vagy valamelly just oltalmazni: ekkor a' Királynak kötelessége lészzen a' dolgot haladék nélkül a' Tör- vény hozó Test elejébe terjeszteni minden indittó o- kokkal egyetemben. Ha ez hadat nem rendelne, köteles lészzen a' Király azon munkálódni és min- den rendelkezéseket ugy tenni, hogy az ellenséges dol- goknak vége szakadjon. Vagy ha ki tanálna jöni, hogy tsak valamelly Minister volna a' békelességek büntetésre méltó meg-zavarója: ekkor az ilyen Mi- nisternek criminaliter Törvény elejébe kell idézteni. A' Háborunak egész folyása alatt tartozik a' Király a' Törvény hozó Testnek kívánságára a' békelességet munkálódni, melly minek utánna meg- szerezteik, a' Törvény hozó Test fogja azt az időt meg- látá- rozni, melly alatt a' Sergeknak békelességes lábrakell ismét vissza állittatniok. — c.) A' Békelesség, Szö- vettség és Kereskedés béli szerződéseket helybe hagy- ni tsak egyedül a' Törvény hozó Testnek áll tal- mában, és az ő helybe hagyása nélkül semmi ne- mü Trakta meg nem állhat. — d.) A' Törvény-ho- zó Testnek magának vagyon jussa üléseinek jelvét meg- határozni, és egy helyből másová által leni, ül

üléseit addig nyujtani, a' meddig tettzik. Ha a' Gyűlés valamely Uralkodónak változásakor együtt nem volna, az Uralkodó kéntelenítettik azonnal egybe hívni. Ott, az hol üléseit tartja, magának vagyonpolitizai jussa: így szintén fenytéket is maga tart a' maga tagjai iránt; de a' ki motskoltatáson, 8 napi áristomon, és 3 napi tömlötözésen kívül, semmi némű keményebb büntetéssel őket meg nem büntetheti. Azon Városban lévő fegyveres népet, melyben üléseit tartja, bátorságának és illendő tilzletének oltalmára minden időben használhattya: annyi népet szállit pedig bé ezen Városba, a' mennyit tettik — e.) Az Executiva Hatalom a' Törvényhozó Testhez 30 ezer ölnyi közelségnyire, Linéás vagy Rendes Sergeket nem hozhat, vagy csak napi nyugodalomra is, a' Gyűlésnek kívánsága és engedelmé nélkül meg nem szállithat.

B.) *Ofztály.* Az üléseknek és tanátskozásoknak tartásáról. — a.) Ezek nyilvánóságoson tartatnak, és az üléseknek Protokolumá nyomtatásban kiadatnak. Csak ugyan — b.) tanátskozhatik a' Gyűlés minden alkalmatolsággal egy külön vált Seregben is, és vagyon jussa, hogy e' végre 50 — egyet értő tagokat ki-kérjen. Az alatt, mig ezen külön vált közönséges Sereg tanátskozik, a' halgatodzők kívül maradnak, a' *Prézes* helye is üress, és a' rendnek fenn-maradására a' *Vice Prézes* visel gondot. De Dekretomot csak nyilvánóságoson tartott ülésekben lehet hozni. — c.) Semmi némű törvényes munka meg nem vizsgálathatik és Dekretom által meg erősíthetik, hanem csak a' következendő módoknak megtartása által. (Ugy mint) — d.) A' Dekretomnak előre tett rajzolatya háromszor olvastatik fel, de ugy hogy egyik olvasástol a' másikig legalább 3 napoknak el-kell telni. — e.) A' dolognak meg vizsgálata, az olvasás után, nyilvánóságoson megyen véghez, ugy mind azon által, hogy már a' második olvasás után meg határozhattya a' Gyűlés, hogy ki nyomtattathatik, vagy pedig, hogy olyan a' dolog, mellyről tanátskozni nem

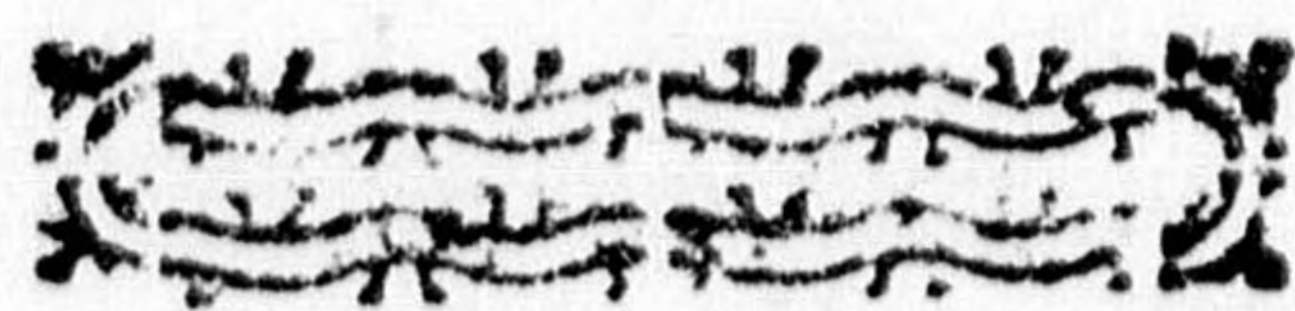

nem lehet. Az utolsó történelben elő sem hozattathatik többször azon ülésben. — *f.)* A' harmadik olvasás után jelenti ki magát a' Törvény-hozó Test az iránt, hogy vagyon e' már olyan állapotban, hogy végső Dekretomot hozhasson, vagy pedig még más időre 's további meg-vizsgálásra halasztja. — *g.)* A' tanátskozás nem folytathatik, ha a' Gyűlésben 200 tagok jelen nintsenek: a' Dekretom pedig tökéletesen a' voxoknak többsége szerint hozattatik. — *i.)* Egy fel-vett dolog, ha a' harmadik olvasás után vizsgálva vétetett, ezen ülésben többször fel nem vétethetik. — *k.)* A' Dekretom elején fel kell jegyeztetve lenni 1.) azon ülések napjainak, mellyekben a' háromszori fel-olvasások történtenek 2.) azon végzésnek, melly szerint meghatározatott, hogy ezen dolog a' harmadik olvasás után végső Dekretomba vétetődik. — *l.)* A' Király nem erősítheti meg a' Dekretomot, ha az itt le irt formának megtartatását annak elején nem látta, vagy ha a' Király meg tanálná erősíteni is, a' Ministerek ne persétegyék meg, és ne tegyék közönséges-sé, külömben 6 esztendőknél el-folyások alatt számolásra vonattathatnak érette. Ki vétetvén innen — *m.)* az előre való tanátskozások által igen tisztóknek tanáztatott dolgok, de a' mellyek még azon üléseknek folyásán vizsgálva vonattathatnak.

C.) Osztály. A' Királyi végső meg-határozásról (Sanctioról.) — *a.)* A' Törvény-hozó Testnek Dekretomai a' Király elejébe terjesztetnek, ki is azokban való egyet értését meg tagadhattya. De — *b.)* ezen ő meg-tagadása csak továbbra való halasztás; és ha két Törvény-hozó Gyűlések következnek azon Gyűlés után, a' melly ezen Dekretomot hozta vólt, egymás után olyanok, mellyek az előbbeni Törvény-hozó Gyűlésnek Dekretomát ugyan azon ki-fejezésekben ujjanton a' Király elébe terjesztették, már ekkor olyannak fog ezen Dekretom tartatni, mint ha a' Király által erősítettett volna meg. — *c.)* A' Királynak helyben hagyása mindenkor ezen szovakkal fog ki fejeztetni: *A' Király benne meg-egyezik,*

és végre fogja hajtatni. Ha pedig meg-nem erősíti a' Dekretomot, ezt így fejezi ki: *A' Király meg-fogja vizsgálni.* — *d.) A' Király kéntelenítettik az elejébe terjesztett Dekretomnak vagy meg erősítését, vagy pedig meg-tagadását 2 hónapok alatt ki adni. Ha ezt ezen idő alatt nem tselekedte, e' béli halgatása meg-tagadásnak fog tartatni.* — *e.) Ha a' Király valamelly Dekretomban meg egyezett, ezt, ugyan azon egy Törvény-hozó Gyűlés nem terjesztheti többször elejébe.* — *f.) A' Törvényhozó Test, az adónak fel állításáról vagy további folytatásáról hozatott Dekretomba egyebet, melly ide nem tartozik nem elegyithet, és a' meg-erősítésre ugyan azon időben csak egymástól el-válthatatlan Dekretomokat adhatbó.* — *g.) Csak a' Király által meg-erősített, vagy olyan Dekretomok, mellyek egy más után 3 rend-béli Törvény-hozó Gyűlések által tétetnek a' Királynak elejébe, birhatnak törvényi erővel, és ezeknek nevek: Törvény. De — h.) a' Törvény-hozó Testnek azok az Aktáji, mellyek ennek, mint tanácskozó Gyűlésnek belső Konstitutioját illetik, továbbá, a' tagok tellyes hatalmú Leveleiknek meg-vizsgálása, 's több sok e' félék, a' meg-erősítés végett nem tétetnek a' Király elébe.*

D.) Osztály. A' Törvény-hozó Testnek függése a' Király iránt. — *a.) Mihellyest a' Törvény-hozó Testnek Constitutio szerint való formája meg-vagyon, ezt a' Királynak egy Deputatio által tudtára adja. A' Király el-kezdheti az elztendei üléseket, és azon dolgokat, mellyeket szükségeseknek itél a' meg-vizgáltatásra ki rendelheti: de mind azon által ez nem olyan szükséges formalitás, hogy ki-is ne maradhasson.* — *b.) Midőn a' Törvény-hozó Gyűlés csak 14 napokig az ülésektől meg-akar szünni, ezt egy Deputatio által a' Királynak tartozik be-jelenteni 8 napokkal előre.* — *c.) Midőn üléseit be-akarja rekeszteni, a' Király az üléseknek be-rekesztése végett meg-jelenhetik.* — — — *d.) Ha a' Király az üléseknek folytatását a' Status jóvára nézve szükségesnek itélendi, vagy az üléseknek félben*

be szakasztását helyesnek nem tanálandja, Követtséget küldhet e' végezt a' Gyűlésbe, melly iránt ez tanátskozni kéntelen lészén. — A' Király, a' Törvény hozó Testet, valahányszor tsak a' Státusnak haszna kívánnya, a' közben lévő időkben-is öfzhivhattya. — f.) Valahányszor a' Király a' Törvény hozó Test' üléseinek helyén megjelenik, mindenkor egy Deputátio által fogadtatik, 's vizfiza-is kísértetik. Ötet a' Palotának belső részéig kísérni, senkinek a' Ministerekén kívül nem szabad. — g.) Semmi némü esetben nem lehet a' Gyűlés Prézelsé, része ezen Deputátionak. — h.) A' Törvény-hozó Test, a' Királynak jelen létében, meg-szünik tanátskozó test lenni. — i.) A' Király' és a' Gyűlés által Dekretomba vétetendő dolgokat, mindenkor egy Ministernek kell nevének alá írása által meg-jegyezni. — k.) A' Ministereknek szabad bémenetelek vagyon a' Törvény-hozó Gyűlésbe. Ki jegyeztetett helyek lészén benne: és midön kívánni fogják, minden dolog iránt meg fognak halgattatni, és jóvaslás végett meg fognak kérdezni. „

Ezen utolsó tikkely sokaknak tellyességgel nem tettvén, kemény vetélkedésekre szolgálatott alkalmaztságot. Vóltanak olyanak, kik ugy festették-le a' Ministereket, mint minden rendnek és szabadságnak természet szerint való ellenségeit, és mint olyan embereket, kik a' hol megjelennek, magokkal mindenüve veszedelmet viznek. Végre a' következő változással tétetett-bé *Lámeth* Károly nevü Deputátusnak jóvaslása szerint, ezen utolsó tikkely: — „ A' Ministereknek a' N. Gyűlésbe bémenetelek és ebben ki-szabott helyek vagyon. *Departmánnyaiknak* minden ügyeik iránt meg halgattatnak, hasonló módon meg halgattatnak a' Törvény hozásokban-is, midön meg-engedtetik, hogy szolgáltsanak.

Elegyes Tudósítások. — „Az egész Világon a' Gazdaság a' leg szebb, egélségesebb és gyönyörűségesebb foglalatosság — és a' leg-hasznosabb, ha ez egy kis környülállások szerint való betsületes kereskedéssel vagyon öltve kötve. A' mi, ezen részben szerantsétlen Hazánkban a' mi főbb Uraink és Nemeseink között még eddig igen kevesen érzették tökéletesen ezen gyönyörűségét a' Gazdaságnak; mert majd mindent ingyen termett a' föld; leg-kevesebben használták pedig a' Kereskedést, mert nem volt, 's máig sem más Országokkal való közösülésünk. Kész pénzel veszünk a' Szomszédoktól a' fátyolt, pántlikát, tafotát, tintukat, muselint 's. t. — a' pénzünket a' szomszédokba küldjük; búzáinkat 's. t. meg elszük, 's borunkat meg-isszuk. Hogy iszunk és eszünk Jó Kurir Barátom, azt jól tselekeszük, mert van mit; de hogy leg alább magunk számára minden kézi műhelyeknek fel állításokról még csak nem-is gondolkozunk, ezt látom okának, hogy a' mi nagyobb és pénzesebb Uraink, kiknek az effélékben módjuk volna, csak Tisztségre és tisztségre vágyódnak; nem a' Gazdaságra, vagy Kereskedésre. Angliában 's másutt, Kereskedők a' nagy Gavallérok, és a' nagy Kereskedők mind Gavallérok, milliommokkal birnak; de nálunk egy valamennyire tanult Nemes ifju is már szégyenlené ezt a' nevet viselni: *Kereskedő*, és talám sok külömben sovány erfényű Nemeseket ezen Névnek viselésére rá nem lehetne venni nagy summákkal. Hogy lenne hát egy Magyar Gavallér Fábrikánsá? Nem-is léfünk addig közönségesen boldogok, míg a' *Kereskedői* és a' *Gazdái* nevezetek nem léfnek Hazánkban a' leg szebb nevezetek. — „Már a' Gazdaságban ugyan kezdettenek némely Uraságok gyönyörűséget tanálni; de még sem tökéletesest. — Nem melzsa hozzánk *Neográd* Vgyének *Buják* nevű Helységében *Boditzky* Dániel Ur, a' többek között, már egy néhány elzindóktól fogva egész gyönyörűséggel szorgalmatoskodott azon, hogy a' külömb külömb féle 3 levelű füveket szaporítsa, és

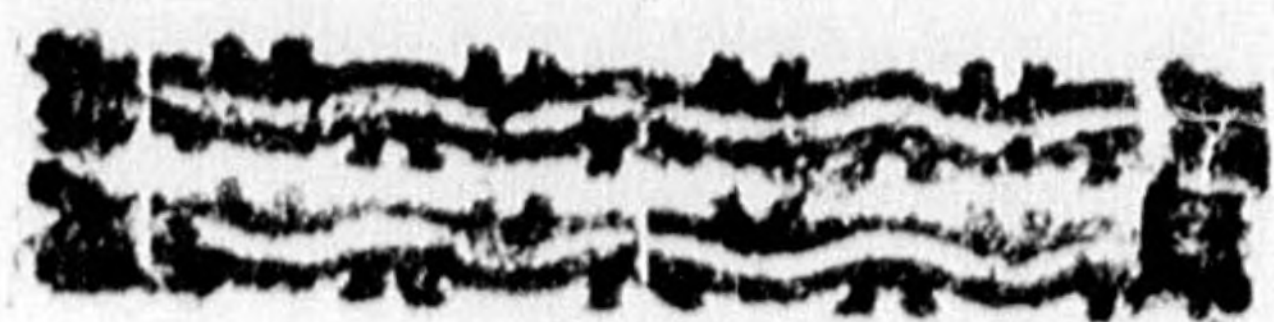
hasz.

hasznos szorgalmatossága által ennek nemeit annyira yitte, hogy már a' nevezett Urnál mindenféle 3 levelü fünek magvát lehet bővséggel találni. —

— — — Talált maga szorgalmatossága által a' fenn nevezett Ur, egy ugy nevezett *Saltz Klee* nevü füre-is, mellynek magvát nálla találhatni. Ezen bajuztalan szájjal fennebb nevezebb, magyarul *Soos 3 levelü fünek* haszna igen nagy, és nem közönséges eledelek a' Barmoknak, hanem ezt Soó helyett szokták ezeknek más eledelek között, adni; és a' Soonál sokkal hasznosabbnak találta-tott minden történetekre nézve. — Ezen szorgalmatos Hazánál találhatnak azért minden nemü 3 levelü fü magvat a' gazdagok pénzen — a' szegények pedig ingyen. — Ezen szorgalmatos gazdáságú Ur az, a' ki egy bizonyos festéket-is talált vala már a' Hazában; mellynek jutalmául 200 arannyok ígértettek vala a' meg-boldogult II-dik *Joseftól*.

Pest 29. Aug. — „Nem régiben egy Budai Polgár a' Városnak világos és kemény parantsolatya ellen szerentsét akarván próbálni, számolsan való borokat bé-szállított a' Városba, hogy azokat ki-mérje. Ezt a' Város Elöljárói meg-tudván, azonnal a' bort Controbálták, és a' Budai Határhoz *Buda Eörs* felé ki-vitették; holott-is a' hordóknak némelly részét bé-vágták, és el-fojatták, a' többeket pedig hordostól edgyütt az jövő menő embereknek ingyen el-vinni engedték. Éppen azon időben a' *Bitskei Mézáros* Budára egy Szekerén és egy Kotsin búzát vitt, kiis hogy látta a' jó szerentsét, kapott rajta, és szekerét 's kotsiját (a' búzát egy berekbe le-rakván) borral jól meg-rakta 's haza vitte. Ugyan akkor a' *Biai Prédikátor* Ur-is Budáról haza-felé *Biára* menvén, meg-ízállitá a' *Bitskei Mézáros*, és az ingyen borral meg-kinálta: ez először félvén a' következeztől, nem akart borral meg-rakodni, de a' Mézárosnak sok unszolásai után, tsak ugyan fel-vett egy 10 akós hordót tele borral a' szekerére, és maga házáig mellette gyalogolt. Valami négy napokig tsak ugyan nálla maradt a'

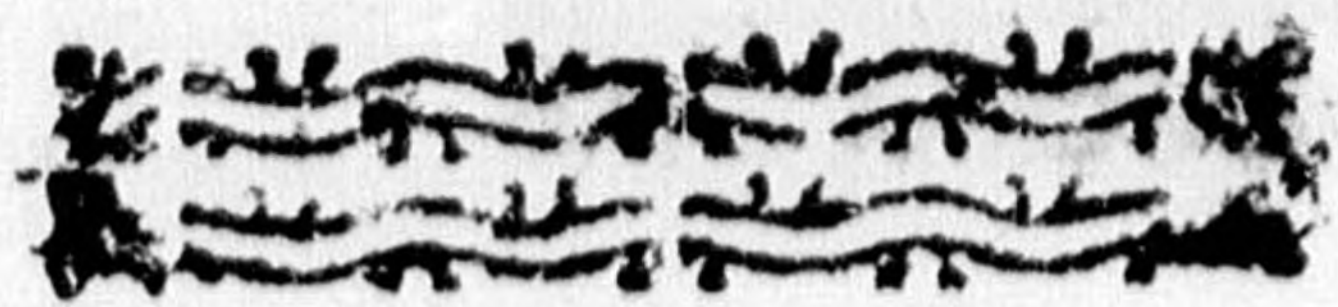
bor,

bor, hanem azután gondolkodván a' Mészáros, hogy, hogy vehetné meg azon 10 akó bort ingyen a' Prédikátor Urtól, el-küldi hozzája a' Legénnyét, a' Kotsisával edgyütt, 's azt írja egy Levélben a' Prédikátornak: „ Tiszteletes Uram! Azon Budai ember, a' kinek borait el-hordtuk, vizsgálva nyervén a' maga borait, énnékem izent, hogy ha valakinél tudok valamellyet azon borok közzül, tehát azokat azonnal magamhoz vitelsem, és ő én töllem el fogja vitetni: Mellyre nézve kérem az Urat, hogy azon 10 akó bort ezen Cselédeimnek által adni ne terheltesen. „ A' szegény Prédikátor a' dolgot szegyenlvén, azonnal a' bort által adja, a' Mészáros emberei pedig haza vitték, 's oda haza meg-izogatták, már mostan a' Prédikátor Ur kereskedni akar rajta. Még illyetén forma bor vásárlást soha talám senki nem hallott!!!

A' Jászoknak és a' Kunoknak Palatinusi Fő Kapitányok Boros Sándor Ur a' bujálkodó Természetnek egy szokottan ritka termésével ajándékozta meg a' napokban a' Pesti Univerfitást. A' fenn említett Urnak egy Jász-Berényen kívül lévő Kertjében történetből el-ellenek vala 3 rozs szemek, mint egy 3 lépésnyire egymástól 3 szegeletü formára, és ezeket a' Kertész a' több veteményekkel edgyütt megkapálván, a' 3 szem rozs termett 286 fejeket — az edgyik töven 81, a' másikon 92, a' 3-dikon 113 fejek valának mind gazdagok; melly szerint — ha mindenik főben tsak 40 szem termett is, noha van példánk, hogy az idén 80—90-is termett egy főn, tehát ez a' 3 szem rozs 11-ezer 440 szemet adott, és így egy szemre 3813 szemek esnek. — Ezen ajándéka a' Természetnek a' Pesti Univerfitás ritkaságai között tartatnak.

Ki szabadúlt már a' Sajtó alól, Nagyváti Tudós Hazafinak azon betses munkája, mellynek tzimje ez: *A' szorgalmatos mezei Gazda. A' Magyar Országban gyokoroltatni szokott gazdaságnak rendjén kerestül. Nagyváti János által. Pesten nyomtattatott Trattner betüivel 1791. 8 ré. Két Darabokból áll,*
's min.

's mindenik Darab tészen 608 oldal. Az első Darab elő-adja a' gazdaságnak közönséges regulái, annak-utánna tanit: a' földmivvelésről, a' rétekről, a' pusztákról, a' kertek' mivveléséről, a' gyümölcs-fákról. A' második Darab pedig a' szőlők' mivveléséről, a' bor tsinálásáról, az erdőkéről, a' barom tartásáról, a' szarvas marhákról, a' juh tartásáról, a' sertésről, 's méh tartásról. Két forint a' 2 Darabnak az árja.

Egy igen szomorú történet lépék-bé tegnap előtt Bétsbe, melyről még a' mi Tudósításunk ugyan meg nem érkezett, de addig is, minden környülálások nélkül jelenthetjük, hogy *Debretzen* Városában egy halhatatlan nagy égés történt, hol a' Ref. Templom' utzájában 160 egy néhány épületek mondotnak hammuvá letteknek. Várjuk el a' tudósítást, és addig ezen szám határozatlan maradjon - Szebenből megint bizonyos szükséges irások közzöttenek által Kolosvárra a' Kormány szék által, melly újra ébreszti bennünk a' Kormány szék ott maradásáról való kedves reménységet.

J e l e n t é s.

A' *Brassai* Magistrátusnak ide tett jelentése szerint, közönségesá tételik mindeneknek, hogy a' közelebb múlt esztendőben Posta mesteri hivatalyából le tétellett *Dótzsi Josef* Juniusnak 11-dik napján ezen folyó esztendőben meg halálozott légyen. Minden, a' kinek a' meg nevezett volt *Brassai* Posta mester *Dótzsi Josef* hátra hagyatott vagyonyaihoz valami Keresete, avagy vérség szerint való Jussa lenne, a' *Brassai* Magistratushoz jelentés végett utasittatik. Költ a' nagy Erdély Országai Király Fő Igazgató Tanátsból, Kolosváratt *Juliusnak* 9-dik napján 1791. — *Horváth* Antal m. pr. Kormányszékbéli Titoknak.